

BOGOMIL GORENJKO:

Kako se je Jurček izpreobrnil.

aplotnikovega Jurčka iz Lipovca, kdo ga ne pozna? Ponavadi je vedno gologlav, golorok, hlačiče nosi samo na eni naramnici, levo hlačnico ima zaleknjeno skoraj do kolena, desno odleknjeno; da je zmeraj bos, menda še omeniti ni treba. Gleda zaspano, zazeha časih, tišči roke v žepih celo srpana meseca in se prestopa počasi. Nikdar se mu ne mudi. Tak je Zaplotnikov Jurček. Ne more se reči sicer, da je hudoben. Ne! Delali bi mu krivico. Vendar ima tisto nelepo lastnost, ki ji pravimo lenoba.

Če mu mati reče: „Jurček, pojdi natrgat stročjega fižola,“ vzame Jurček košarico, koraca na njivo, a leže poleg fižolišča in zaspí sila sladko. Če gre past krave, leže v senco košate lipe. Tako prijetno diši lipovo cvetje, tako prijetno šume pridne čebele v vrhu, da se Jurčku zdi, da mu šumijo uspavanko, in naš Jurček zaspí nehote in nevede. Kravice mu seveda uidejo, čeprav ima samo tri repe, ta v Živčevo zelje, ta v Jaklovo repo, ta jo potegne domov. Ko pride večer, se zbudi Jurček, a krav ni nikoli nikjer. No, Jurček se ne razburja dosti zaraditega. Zazeha malo, si še pomenca oči, pogleda malo po grmovju, in ker krav ni, kolovrati počasi domov. Časih so krave že doma, časih jih morajo iti iskat v hosto. Če dobi novo obleko, nič ne gleda kaj dosti, kam bo sedel, kam bo legel. Zavali se in ko vstane, seveda: suknjica na komolcu umazana, hlačiče blatne.

Če gre v šolo, lepo mirno zadremlje in prav nevoljen je, če ga učitelj pokliče in ga tako moti v njegovem mirnem opravilu.

Nič dosti ne pomaga, če ga doma oče zlasa; Jurček zajoka in se malo cmeri, se pokesa in sklene poboljšati; no, ko ga ušesa več ne ščemijo, je že zopet stari Jurček.

Nič ne pomaga, če ga mati prosi, naj ne bo vendar tako len; če kje velja tisto pravilo: „Skozi eno uho notre, skozi drugo ven,“ velja pri Jurčku v polni meri. Da so učiteljevi opomini in besede bob ob steno, bo prebrisan mladi čitatelj uganil že sam. Tako živi naš Jurček v Lipovcu brez velikih skrbi in nadlog.

* * *

Tako je sedel nekega dne naš dični Jurček lepo v zadnji klopi tretjega razreda vaše šole in lepo kimal. Kar hipoma zakliče gospod učitelj: „Jurij Zaplotnik!“

Jurček si je pomenca oči, malo zazehal, neverjetno in debelo pogledaj po součencih, ki so se kihali in smejali, in počasi vstal.

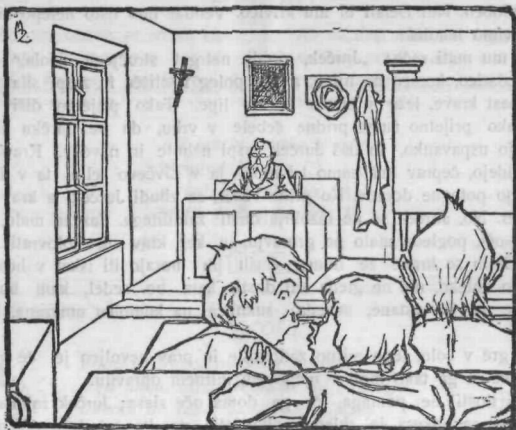
„No, Jurij Zaplotnik, kaj se ti je sanjalo?“ je vprašal učitelj.

Vsi učenci seveda so brž pogledali vanj, on pa je zardel prav do ušes in nohtov.

„No, Jurij Zaplotnik, da ne boš mogel več spati v šoli, boš odsedaj sedel v prvi klopi. Takoj se preseli! Ti, Rus, se preseli nazaj!“ je zopet velel učitelj.

Jurček se je ugriznil v spodnjo ustnico, pobral svoje tri knjige in se preselil na novo stanovanje v prvo klop. Podprl si je glavo z roko, gledal v klop in mislil težke in jezne misli. Ni ga jezil toliko smeh součencev, ampak to, da ne bo mogel več malo zadremati kot v zadnji klopi.

Kdo bi opisal, kako so se součenci norčevali iz njega in mu nagajali med odmorom! Majerčkov Janezek, prebrisana glavica, je celo zložil pe-

semco na Jurčkov račun, stopil na oder in jo zapel s svojim tankim glasom:

„Jurij Zaplotnik,
Jurij Dremota
je romal iz kota
v prvo klop.“

Součenci so se zagrohotali, Jurček je jezno pogledal Janezka in zopet povetil oči in strmel v klop, dokler ni minula šola.

Še nikdar ni stopal Jurček tako hitro iz šole kakor ta dan. Hitro je stopal, da ga ne bi došli tovariši in mu nagajali.

Po šoli je šel past v hosto. Sedel je zopet po stari navadi pod košato lipo, a danes ni dremal, ni spal. Sedel je, grdo je gledal in mislil dolgo časa. Hipoma pa se mu zjasni lice. „Tako bom naredil,“ je rekel polglasno,

in bilo mu je pri srcu, kakor bi bil odkril veliko skrivnost, kakor bi odkril Ameriko.

In ker vem, da deco zanima, kaj je Jurček sklenil, moram to povedati. Sklenil je, da jutri ne pojde v šolo, ampak da se pojde potepat v Lepovče. Tam ga ne bo motil učitelj s svojimi nadležnimi vprašanji, tam bo lahko malo zadremal, tam se mu ne bodo rogali součenci, tako si je mislil Jurček, in sila lepa se mu je zdela ta misel. Tako lepa se mu je zdela, da je zapel pastirsko pesemco kakor že dolgo ne:

„Pastirca krav'ce pase,
na paš' si dela kratke čase,
pastir pa prav': „Juhé, juhé,
na planin'ci lušno je.“

Kakor je Jurček sklenil, tako je tudi storil. Drugi dan je vzel knjige, toda namesto da bi šel v šolo, je zavil po stezi v Lepovče. Sicer mu je vest očitala in ga opominjala, naj gre v šolo, ko je zavil s ceste na stezo, a prevladalo je slabo nagnjenje. Parkrat se je že mislil vrniti s steze, a preslišal je svareči glas v svojem srcu in kar nekako nevede je stopal dalje po stezi v zeleni log.

Že je bil v Lepovčah. In res lepo je tu. Velik lipov log, po sredi teče droban studenček. Vsak bi pritrdil, da je tu lepše kot v šoli; toda dolžnost je prva.

Jurček je legel ob studencu v mehko travo v senco dveh starih lip. Lepo se mu je zazdelo od začetka in sklenil je, da še večkrat pride v Lepovče „v šolo“.

A če je le kaj zašumelo, če je zafrfotala ptica v grmovju, če je zapivkala žejna pivka ali zakričal srakoper, se je nekako ustrašil: „Kaj, če me kdo dobi tukaj?“ Oglasila se je zopet vest in mu očitala, da ni prav naredil.

Okrog njega so brenčale čebele od cveta do cveta in vsaki se je mudilo brž naprej. V vrhovih so istotako šumele pridne čebelice in nabirale med. V bližini je tolkel detal na deblo in pridno iskal hrane.

Vse to je govorilo Jurčku, da ni storil prav, da je lenariti greh.

Da bi se malo razmislil, se je zagledal v lepega žametnočrnega pajka, ki je razpredal veliko mrežo od ene lipe do druge.

Najprej je nategnil mali tkalec tri dolge niti, na te je pripel krajše in tako je tkal dolgo, dolgo. Iz grudi, morda prav iz srca, mu je tekla drobna nit in se spajala z drugimi nitkami v veliko, umetno stikano mrežo. Posijalo je solnce skozi veje, njegovi žarki so padli na mrežo, ki se je zasvetila kakor bi bila tkana iz svile. Pridni osmonogi tkalec je splezal po niti v kot mreže in strmel kakor bi se zagledal v svoj velikí umotvor, v svoje veliko delo, v mrežo. In Jurčku se je zdelo, da gleda nanj pridna živalca in ga radovedno vprašuje: „Jurček, kako moreš pa ti živeti brez dela, kako moreš lenariti?“

Pa glej, priletela je brezskrbna in lahkoživa muha, poletela parkrat okrog mreže — in morda so ji ugajale svilene niti, morda bi se bila rada

malo pogugala na njih — sedla je na drobno nit, a se je zapletla z nerodnimi nogami in ni mogla odleteti. In spet se je zdelo Jurčku, da mu muha daje svet: „Jurček, kaj iščeš samo prijetnosti? Poglej, tudi jaz sem iskala samo lahkega prijetnega življenja, pa poglej, našla sem smrt!“ In res, prikorakal je pajek po drobni nitki do muhe, ki je brcala in se izkušala rešiti, in jo je zadavil.

Jurček se je spomnil pregovora, ki mu ga je mati tolikrat ponavljala: „Kdor ne dela, naj tudi ne je!“ In kes mu je napolnil mlado srce. „Čisto drugačen moram postati,“ je sklenil v svojem srcu tisti dan, ko je šel na mesto v šolo v Lepovče.

In če vprašaš Zaplotnikovo mater, katerega izmed otrok ima najrajša, ti reče: „Jurčka. Jurček je najbolj priden! Prej je bil res len, sedaj se je pa popoljšal, hvala Bogu, tako da ga imam najrajša.“

Otrokova nebesa.

*Ah, mati, poglej, tam na nebu
nebrojno se luč že blišči,
a oni-le košček je prazen,
nobena na njem ne gori!*

*„So zvezdice tudi na onem,
pogled ne doseže jih tvoj,
v prostoru nezmernem hitijo,
zemljé ne doseže njih soj.“*

*Pogledal po trati je deček:
„Kar praviš mi ti, je li res?
Poglej tam na trati svetlobo!
Ni ondi li košček nebes?“*

*Joj, doli na trato je padel,
na trato je našo mehko,
v nebesih sedaj bom igral se,
ki zre jih na trati oko.“ —*

*Pohitel pogled tja na trato
je materin sladko zavzet:
kresnic jo nebroy je pokrival,
v njih soj je ves kos bil odet.*

*Obeh so oči zažarele:
nebesa otrok je imel;
spomin na mladost pa je mater
kot rajski slaj mehko objel.*

*„Nebesa pač padla sem niso,
kresnic se roj svefi tako;
a tebi, nedolžnost predraga,
na zemlji zdaj vse je — nebó.*

*O, da bi nebesa ohranil,
ki zdaj jih še v srcu imaš,
otrok moj, za vse jih na svetu,
to vem, ko dorasteš, ne daš.“*

Andrej Rapé.

